

פרוטוקול מס' 32/ג

מישיבת ועדת-הכנסת ביום שלישי, כ"ב
באיר תשי"ד (25.5.1954) בשעה 9.00

- י. שפרינצק - יו"ר הכנסת.
- י. קליבנוב - סגן יו"ר הכנסת.
- ז. שפר - סגן יו"ר הכנסת.

נ ו כ ח ד:

חברי-הוועדה:

- ד. בר-רב-האי - היו"ר
- י. אורי
- ב. אזניה
- ב. אידלסון
- ע. איכילוב
- א. ברטן
- י. בן-אהרן (במקום ס. ארם)
- י. בדר (במקום א. רוזאל-באור)
- ש. גרידי
- י. הררי
- ס. וילנר
- סאלח חסן ח'ניפס
- ק. כהנא
- י. ס. לוין (במקום ש. לורנץ)
- ע. מימון
- ס. נורוק
- א. סטופ
- ש. פולשטיין (במקום ש. בבה)
- י. רפאל
- ד. שרי (במקום ד. פלדמן)
- ס. ב. ששון
- ד. צברי

מוזמנים:

- שר המשפטים פ. רוזן
- ש. לורנץ
- ח. כהן - היועץ המשפטי לממשלת ישראל
- ח. ליאור - מזכירו של יו"ר הכנסת.
- ס. רוזטי - מזכיר הכנסת.
- א. צידון - סגן מזכיר הכנסת.

סיף אדין אלזועבי

ח ט ר ד:

בקשתו של היועץ המשפטי לממשלת ישראל,
מר ח. כהן, להסיר את חסינותו של חבר
הכנסת ש. לורנץ בגלל עבירה על חוקי
המטבע הזר.

ס ד ר - ה י ו ם:

היו"ר ד. בר-רב-האי:

ברצוני להקדים כמה מלים להשתלשלות העניינים בקשר לישיבה זו. לפני כן עלי להודיע לכם כי חלו כמה שינויים בהרכבה של הוועדה, בהתאם לבקשת הטיעות השונות: במקומה של חברת-הכנסת רזאל-נאור, בא חבר-הכנסת בדר. במקום חבר-הכנסת ארם - חבר-הכנסת בן-אהרן; במקום חבר-הכנסת פלדמן - חבר-הכנסת שרי; במקום חבר-הכנסת בבה - חבר-הכנסת פרלשטיין. לא קיבלתי כל הודעה מטיעת אגודת ישראל, אך אני מבין שהרב י. ס. לויין בא במקומו של חבר-הכנסת לורנץ, וזכות ההצבעה היום תנתן להרב י. ס. לויין ולא לחבר-הכנסת לורנץ.

אשר לענין הנדון: מכיון שזהו המקרה הראשון של בקשה להסיר חסינות, אסביר לחברי הוועדה באיזו דרך נקטתי. ביום ג' שעבר, לאחר הישיבה השבועית של ועדת-הכנסת, קיבלתי מכתב מאת היועץ המשפטי, בו הוא מבקש להסיר את חסינותו של חבר-הכנסת לורנץ, בהתאם לסעיף 13 של חוק החסינות. לפי סעיף זה, בקשה כזאת תובא לדיון בוועדת-הכנסת בישיבתה הקרובה. בפני עמדה הבעיה הזאת: מצד אחד אני חייב לכלול את הבקשה בסדר-היום של הישיבה הקרובה, ומצד שני לא רציתי לתת פרסום לרבר. אך לא רציתי ולא יכולתי להביא סעיף כזה לדיון באופן ספתי; אילו לא נכלל הסעיף הזה בסדר-היום, היינו ללא-כל-ספק עומדים בפני הרכב מקרי מאד של חברי-הוועדה. על-כן, כללתי בסדר-היום שנשלח לחברי הוועדה סעיף של לגקש להסיר חסינות מחבר-כנסת, מבלי לציין את שמו. לחבר-הכנסת לורנץ שלחתי, נוסף להזמנה הרגילה לישיבה, העתק ממכתבו של היועץ המשפטי בצירוף מכתב פרטי שלי, בכתב ידי.

כמה מחברי הוועדה פנו אלי וביקשו לגלות מי הוא החבר הנדון - אך לא בעניתי לפניותיהם, ולא גיליתי את זהותו. הנסיון הזה לא הצליח - העתונות או חלק ממנה פירסמה את שמו כבר ביום שני. מכך אני למד, כי להבא, במקרה שיישנה מקרה כזה, עלי לכלול את שמו של החבר הנדון בסדר-היום.

היועץ המשפטי ינמק את בקשתו ואחר-כך נשמע את דברי חבר-הכנסת לורנץ. לאחר זאת נחליט על סדר הדיון.

י. בן-אהרן:

שאלה לי בטרם נכנס לעצם העניין: הבורר נתפרסמה בכמה עתונים, הודעה כביכול מפי שר-המשפטים, שלפיה אמר שר-המשפטים לעתונאים אמש, שהוגשו כבר בהזדמנויות קודמות שתי תביעות מסוג זה כלפי חברי-כנסת. אם הודעה כזאת נמסרה - מעניין מאד לדעת מה היה גורלן שלפאותן תביעות? האם נמסרה הודעה כזאת? מה עלה בגורלן של התביעות ומי גבו אותן?

שר המשפטים פ. רוזן:

אני מציע להפריד בין שני הנושאים האלה. אני מוכן לענות על שאלה זו, ולהקדים בקיצור מה היו הבקשות. אבל אם הוועדה חושבת לנכון לדון בטיפול שהיה בבקשות אלו, היא תעשה זאת כמעט אחרת, לאו דוקא היום. הבקשות היו: היועץ המשפטי ביקש להעמיד למשפט את חבר-הכנסת דוד הכהן בעד נהיגה ברושלנות, אשר הביאה לתוצאות די חמורות. הדבר אירע עוד לפני חקיקת חוק החסינות, אך היועץ המשפטי לא רצה לתבוע לדיון חבר-הכנסת מבלי לשמוע תחילה את דעתו של היו"ר הכנסת בענין זה. היושב-ראש - אני מניח - אז לא דאג צורך לעשות את הדבר (היו"ר ד. בר-רב-האי): לאחר שחבר-הכנסת הנדון בא כבר על עניו! הבקשה השניה היתה, להעמיד את חבר-הכנסת בגין למשפט בעד מאמרים שפירסם בעתון "חרות", שבהם היה עלבון חמור לשופט הלוי שישיב ראש במשפט בגד המחלת. אני מבין שגורל הבקשה היה, שחבר-הכנסת בגין היה חדשים רבים בדרום אפריקה, ולאחר שובו או שיו"ר הוועדה חשב שאין כל סיכוי לבקשה זו, ולפיכך לא הביאה בפני הוועדה, או שיש עוד בדעתו להביאה.

אני העירותי הערה זו משום שעתונאים אמרו שזאת הבקשה הראשונה שהוגשה על-ידי היועץ המשפטי. ואין הדבר נכון. על-כל-פנים צריך להפריד בין שני הדברים. אני אינני רוצה שבציבוריות ינוצר רושם שלוקא משום שחבר-הכנסת לורנץ קשור בפרשת ג'למה, הוגשה בקשה זו והיא ראשונה במינה.

בקשתו של היועץ המשפטי
להסיר חסינותו של חבר
הכנסת ש. לורנץ

אני מציע שהיושב-ראש יפרסם את מה שמסר לנו שד-המשפטים.

י. רפאל:

היו"ר ד. בר-רב-האי: אקרא בפניכם את מכתבו של היועץ המשפטי:

"זאת היא בקשה לפי סעיף 13 לחוק חסינות חברי-הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשי"א - 1951, ליטול מחבר-הכנסת שלמה לורנץ את החסינות לגבי האשמות הפליליות הבאות, ואלה הם: -

(א) עבירה על תקנה 3(1) לתקנות ההגנה (כספים) 1941, בזה שקיבל לרשותו מטבע זר - שק על-סך 3000 דולר של ארצות-הברית של אמריקה - מאדם בשם לואי כץ שאינו טוחר מוסמך לצרכי התקנות הנ"ל.

(ב) עבירה על תקנה 4(1)(א) לתקנות הנ"ל בזה ששילם סך 1798 לירות ישראליות לתושב ישראל בשם אליעזר וייס, לפי פקודתו או בשמו של לואי כץ אשר הוא תושב חוץ.

(ג) עבירה על תקנה 6 לתקנות הנ"ל, בזה שלא הציג שק על-סך 3000 דולר של ארצות-הברית של אמריקה שהיה בידו, לשר האוצר או לבנק שהוסמך לכך על-ידו, לקניה.

אודה לך אם תואיל להעביר בקשה זו לוועדת הכנסת לדיון בישיבה הקרובה."

בשמע עתה את הנמקתו של היועץ המשפטי לממשלת ישראל.

אדוני היושב-ראש, חברי הוועדה.

ח. כהן:

מכיוון שזאת היא בבקשה הראשונה - אמנם לא שהגשתי, אבל שבאה לדיון בוועדת-הכנסת - לפי סעיף 13 של חוק החסינות של חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, אני אבקש ושותכם וטבלנותכם להקדים כמה מלים עקרוניות להנמקת הבקשה במקרה המסוים הזה.

סעיף קטן (ב) של סעיף 13 אומר, וזו לשונו: "הרשות להגיש בקשה בדבר נטילת חסינות מחברי-כנסת לגבי אשמה מסוימת היא בידי היועץ המשפטי לממשלת ישראל; הרשות להגיש בקשה בדבר נטילת חסינות אחרת או זכות... היא בידי הממשלה ובידי כל חבר-כנסת." ללדמנו, שלא הרי היועץ המשפטי לממשלת ישראל כהרי הממשלה. אלה הם שני דברים שונים, גופים שונים זה מזה.

הבקשה שמוגשת לוועדת-הכנסת ליטול חסינות מחבר-כנסת בעניין פלילי אינה בקשה של הממשלה; זאת היא בקשה של היועץ המשפטי ושל בלבד. הוא נושא בכל האחריות עבורה.

יש טעם לדבר מפני שלפי המסורת-שלה אנו חייבים את עצם קיום המוסד של היועץ המשפטי, הרי בכל עניין שנוגע להאשמות פליליות ולתביעות פליליות היעצץ המשפטי הוא בלתי-תלוי מן הממשלה ואינו מקבל הוראות ממנה.

בקשתו של היועץ המשפטי
להסיר חסינותו של חבר
הכנסת ש. לורנץ

ח. כהן:

הדבר השני שאני רוצה לומר הוא זה: היועץ המשפטי בתור ראש התביעה הכללית יש לו סמכות לפי החוק השורר בישראל לא להגיש משפט פלילי נגד אדם מסויים אם הוא מוצא לנכון לא להגיש משפט פלילי, אף-על-פי שיש לו ראיות מספיקות לכך. אצלנו שורר עיקרון הדיסקרציה, שיקול-הדעת, של התביעה הכללית ולא עיקרון הלגיטימיסט כפי שאומרים בארצות יבשת אירופה שיש חובה להביא כל עבירה ועבירה לדיון. אבל כל זמן שאני מכהן בתפקידי, ואני יכול להוסיף שכל זמן שקודמי כיהן בתפקידו מאז קום מדינת ישראל, תמיד בהגנו כך ונמשיך לנהוג כך, שאנחנו מביאים לדיון כל עבריינין ללא משוא-פנים שנגדו יש לנו הוכחה מספיקה להוכחת עבירה על החוק; ואנחנו מפסיקים משפטים וסוגרים תיקים כפי שאומרים בעם, כאשר מסיבה זו או אחרת אנו חושבים שיש בכך משום עוול להעמיד לדיון במקרה מסוים את הנאשם הנדון. זאת אומרת, אך ורק בכדי לעשות צדק לאיש בנוספות מיוחדות, אבל ללא שום שיקול אחר. אם אין משום עוול בהעמדת אדם לדיון על עבירה שעשה - הוא מועמד לדיון.

עכשו, ברשותכם מלים אחדות בקשר לנהוג שנהגתי ואמשיך לנהוג בו עד אשר בית-המשפט, בשבתו כבית-משפט גבוה לצדק לא יורני אחרת, והוא המוסד היחיד שיכול להורות לי אחרת, אני אמשיך לנהוג כך: אני לא אפלה אפליה כל שהיא בין אזור לבין חבר-כנסת. ההבדל היחיד אשר החוק מרשה לי להכיר בו בין אזור סתם ובין חבר-כנסת הוא זה שאמר בסוף 13 לחוק החסינות חברי-הכנסת זכויותיהם וחובותיהם, טרם שאני יכול להעמיד חבר-כנסת לדיון אני צריך להגיש בקשה ליושב-ראש הכנסת, והכנסת על-פי הטלצת ועדת-הכנסת צריכה ליטול ממנו את חסינותו.

אלי אינם נוגעים, על-כל-פנים לא במישרין, השיקולים אשר יניעו את ועדת-הכנסת או את הכנסת ליטול את החסינות או לסרב ליטול את החסינות מחבר-כנסת. זהו ענין לכנסת. אני ארשה לעצמי בהמשך דברי לומר כמה מלים קדבר השיקולים הפרלמנטריים האלה אשר הכנסת קצבון זה צריכה לשקול. אבל לגבי דידי כל שיקול כזה אינו קיים ואינו יכול להיות קיים. לגבי דידי יש רק שיקול אחד - האם נעברה עבירה על החוק, האם יש בתיקי ראיות מספיקות לכך בהן אוכל לשכנע בית-משפט בישראל שאמנם נעברה עבירה על החוק. אם העבריינין הוא חבר-כנסת, כלי-אז אני פונה ליושב-ראש הכנסת ומבקש להסיר ממנו את החסינות. וכאן, אדרבא, אין נפקא מינה; אין הבדל בין עבירת תנועה קלה ובין התנגשות של שתי מכוניות ובין פרסום טאמר מעליב בעתון ובין עבירה על תקנות הגנה (כספים) ובין רצח ושוד. אין כאן שאלה של עבירה קלה או חמורה, של עבירה טכנית או עבירה שיש בה משום קלון מוסרי. כל הדברים האלה אינם בכנסים לברר שיקולי כלל ועיקר, ואני מסרב להתחשב בהם.

אין צריך לומר שאני אומר את זאת לא בלי הרגשת בושה, מפני שבכמה מקומות ובכמה עתונים הוטל בכך ספק. אבל אין צריך לומר שהסמכות הזאת ניתנה ליועץ המשפטי לממשלת ישראל מכיוון שחזקה עליו דווקא מפני שבענינים אלה הוא אינו תלוי בממשלה או באיזה שהוא גוף פוליטי אחד, שלא יביא בחשבון כל שיקול פוליטי ושהוא לא יפלה לרעה חבר מפלגה זו או אחרת או חבר קואליציה לסובת חבר אופוזיציה או איזה שהן שטויות כגון אלה - אם מותר לי לומר כך - מכיוון שבענינים אלה נזרקו, כפי שר-המשפטים הזכיר קודם, לחלל הורייכוח הפומבי, האשמות - אם מותר לי לומר כך - האשמות קצת מצחיקות לגבי המניעים והשיקולים שהניעוני לידי האשמתו של חבר-הכנסת לורנץ.

אני רוצה להצמיד באופן חגיגי ביותר שאין לי שום סיבה בלב נגד חבר-הכנסת לורנץ שאני מבבד ומעריך אותו מאז וכן הלאה. נבענין ג' למי אין לי אליו-ולא כלום, ולא בשום ענין אחר. אני יכול רק להצטער שדווקא אצלו שהוא צריך להזהר שלא תצא לשון הרע, כפי שנאמר לא תקלל חרש ולא יהיה בזוי בפומבי. אני מאד מאד אשמח אם יצליח חבר-הכנסת לורנץ לשכנע את בית-המשפט שהוא חף מפשע ושהוא יצא זכאי.

ח. כהן:

היועץ המשפטי לממשלת ישראל תפקידו הוא להאשים, אבל תפקידו אינו לשפוט. אני אינני טוען ואף פעם לא ארהיב עוזו בנפשי להוציא מפי שחבר-הכנסת לורנץ אשם באיזו עבירה שהיא. אני אומר שיש לי חומר להאשים את חבר-הכנסת לורנץ בעבירה על תקנות הגנה (כספים). אם הוא חף מפשע - אדרבא ואדרבא שבית-המשפט יזכה אותו מכל אשמה. אין זה מתפקידי ואין זה ענין לכנסת או לוועדת-הכנסת. זה ענין לבית-המשפט.

לגבי דיו-אמרתו כבר - אני רק אשמח אם הוא יצא זכאי מפני שלי אין כל ענין שהנאשם שאני מאשים אותו יצא חייב בדיון. אני אינני בעל דיונו של חבר-הכנסת לורנץ. אין לי כל ענין באשמה זו. אני את חובתי עושה. כאשר אני מקבל מן המשטרה תיק אשר יש בו ראיות מספיקות שנעברה עבירה אז חובתי - ולעיתים קרובות ביותר חובתי הבלתי-פעילה - להעמיד את העבריין הזה לדיון אם זה אחי או אביו או אני עצמי.

לעצם הענין אני רוצה להוסיף דק מלים ספורות. עד כמה שאני הבינתי מן הדברים שחבר-הכנסת לורנץ מצא לנכון לפרסם בפומבי אין כל מחלוקת בדבר העובדות. חבר-הכנסת לורנץ קיבל מאדם שהוא תושב חוץ צ"ק על סך 3000 דולר. סעיף 3(1) לתקנות ההגנה כספים קובע וזו לשונו: "אדם שאינו סוחר מוסמך לא יקנה, לא ילווה ולא יקבל לרשותו באופן אחר מטבע זר אלא מידי סוחר מוסמך". מכיון שאין מחלוקת על-כך שחבר-הכנסת לורנץ אינו סוחר מוסמך - רק הבנקים הם סוחרים מוסמכים - הוא עבר כאן על תקנה 3(1) של תקנות ההגנה כספים בזה שקיבל את הצ"ק הזה לידו בין אם הוא קיבל את הצ"ק הזה בתום-לב - מה שאני חש-אנייה - ובין שקיבל את הצ"ק הזה ביודעין שהדבר אינו ידוע לי. אבל אי-ידיעת החוק, כפי שחברי הוועדה יודעים, אינה רלבנטית.

אחר-כך שילם חבר-הכנסת לורנץ ליהודי בשם אליעזר וזיס בטמון וברשותו של אותו יהודי סכום בלירות ישראלית - 1795 ל"י. בזה הוא עבר עבירה על סעיף 4(ג)(1)(א) שזו לשונו: "אסור לשום אדם בלי רשות מאת שר האוצר לעשות את המעשים דלקמן: למשוך, להוציא ולהעביר כל שטר חליפין .... או לשלם כל תשלום ..... של אדם היושב בחוץ-לארץ". בלשון פשוטה פירוש הדבר שאסור לאדם לעשות תשלום לאדם היושב בחוץ-לארץ ועל חשבונו-שלו.

אחר-כך החזיק חבר-הכנסת לורנץ תחת ידיו את אותו הצ"ק על סך 3000 דולר ובזה עבר עבירה על תקנה 6 לאותן התקנות, הקובעת: "אדם שנתקיימו בו התנאים האלה ....."

בשעה שהגשתי את הבקשה ליו"ר הכנסת היה חומר ראיות לסכביד בידי שאותו צ"ק על סך 3000 דולר לא הוצע לשר האוצר או למי שמוסמך על-ידו. בינתיים אני למד מן העתונות שחבר-הכנסת לורנץ הציג את ההמחאה הזאת לשר האוצר. ואם כי יש פסק-דין של בתי-המשפט שלנו שהזמן שבו היה הצ"ק בידו הוא ארוך מדי והם מוצאים שאדם שמחזיק צ"ק תוך תקופה של חודש או 6 שבועות עובר עבירה על תקנה 6, ברשות היושב-ראש הייתי מוותר על האשמה לפי (ג), אם אמנם חבר-הכנסת לורנץ יחזור כאן על מה שנתפרסם ואין בכך ראייה כמוכח שהמחאה הזאת בינתיים נמכרה כדין לאוצר.

תרשו לי לסיים דברי במלה אחת בקשר לתפקיד ועדת-הכנסת בכבון זה. חלילה לכם רבותי לשים עצמכם שופטים; יש בתי-משפט במדינה ובתי-המשפט ממונים על אזרח כאשר הוא אזרח לרבות חבר-כנסת. אלא, רבותי, אנחנו יכולים להעמיד חבר-כנסת לפני בית-המשפט כאשר הכנסת על-פי המלצת ועדת-הכנסת בטלה ממנו את חסינותו.

אם כן השאלה מתי ולמה ובאיזה נסיבות הכנסת תיטול מחבר-כנסת את חסינותו אינה זהה עם השאלה אם הוא אשם או אם הוא חף מפשע. זאת שאלה שבית-המשפט צריך לדון בה. בית-המשפט יכול כמוכח, גם אחרי שאני מאשים אדם בפניו, גם אחרי שהכנסת תיטול חסינותו - בית-המשפט יכול - והלואי שכן ייצא - למצוא אדם זכאי ולא חייב.

ח. כהן:

אני יועץ משפטי קצת משונה אולי, אבל אני שמח
על כל באשם שיוצא זכאי. אם הוא יוצא חייב -
יעיד עלי יו"ר הכנסת הנכבד שאני שמח על כל אחד שמקבל חנינה טאת הנשיא.

החסינות של חבר-כנסת היא שאלה פרלמנטרית גרידא
והשיקול שצריך לעמוד בפני הגוף הפרלמנטרי הזה הוא שיקול פרלמנטרי. לאמור:
אם העבירה שבה מאשימים - לא מוצאים חייב אלא מאשימים - את חבר-הכנסת היא
העבירה שמפני האשמה הזאת הוא צריך להיות חסון לרגל הינתה קשורה באיזה
אופן שהוא להיותו חבר-כנסת או אם אין הדבר נוגע להיותו חבר-כנסת וחסינותו
אינה צריכה לעמוד לו. זאת השאלה היחידה העומדת בפני ועדת-הכנסת.

השאלה אם העבירה שחבר-הכנסת עבר היא עבירה טכנית,
כפי שאומרים בשוק, כלומר, אם העבירה נעשתה בתום-לב או ביודעין או בזדון,
גם היא שאלה שאינה מתעוררת בפני ועדת-הכנסת כלל ועיקר; היא שאלה שמתעוררת
בבית-המשפט מפני שבית-המשפט בא להחליט מה המידת העונש שצריך לפסוק לו.
אם בית-המשפט ישוכנע, אם על-פי הראיות שיביא בפניו הנאשם, ואם על-פי
ההודעה שיודיע התובע הכללי שהעבירה נעברה בתום-לב ולא בזדון ואין היא
אלא עבירה טכנית, יתחשב בית-המשפט ויטיל עונש נומינלי. אם בית-המשפט
לא ישוכנע בכך - יחסיר בדין. שוב אין זה ענין לוועדת-הכנסת כלל ועיקר.

ש. לורנץ:

ללא כל הקדמות וללא כל מאמץ לתאר את הטבל האישי
שנגרם לי מחמת ההשמצה הכללית בפומבי, אגש לעצם
הענין. הרשו לי לספר - והנני מוכן לספר - באופן כרוניולוגי את אשר אירע
כאן:

ביום 23.3.54 הגיע לארץ תייר מארצות-הברית. הוא
בא באניה "אינדפנדנס" אשר שגנה בחופי הארץ במסך יממה אחת. בפגשתי עם
תייר זה, ובנסיבות פומביות, באולם הגדול של מלון המלך דוד מסר לי התייר -
לואי כץ - צ"ק על סך 3000 דולר. בו ביום, לפי בקשתו של אותו תייר, ביקשתי
את יו"ר הכנסת, שפרינצק, לקבלו על-מנת לדרוש בשלומו. לואי כץ - התייר -
ביקר בכנסת, וכדרכם של האמריקנים, הכריז - במידה שזכור לי, כי בזכרתי בזאת
לפני ימים ספורים - "נתתי למר לורנץ אלפי דולרים יפים". פניתי ליו"ר הכנסת
ושאלתי את הדבר הזה זכור לו. הוא השיב בשלילה. אך בינתיים נודע לי
שמזכירו של יו"ר הכנסת מר ליאור, שהיה נוכח באותה פגישה, זוכר את הדבר
הזה, אולי לא בדיוק כפי שאני אומר, אבל עצם הדבר זכור לו.

באותו יום שקיבלתי את הצ"ק בכנסתי לבנק לדיסקונטו
בירושלים - אינני לקוח שלו - וסיפרתי לפקיד, אשר הוצג בפני כמנהל המחלקה
למטבע זר את העובדות כפי שהן, שהנה תייר נתן לי צ"ק על סך 3000 דולר,
וקיים קושי שהוא בו-בי-רב דחד יומה והוא עומד להפליג כעבור כמה שעות
ולהמשיך בטיולו סביב העולם, וספק אם יספיק בעצמו להכנס לבנק - ושאלתי
כיצד עלי להתנהג, אם הוא בעצמו לא יספיק להחליף את הצ"ק. הפקיד השיב
לי, שאם התייר בעצמו לא יספיק להחליף את הצ"ק אני יכול לקחת אותו, אך
מכיון שהסכום שלו עולה על 112 דולר - אחר-כך נודע לי שהאינפורמציה הזאת
בטעות יסודה - אצטרך לפנות לשר האוצר ולבקש ממנו רשיון, אשר ניתן בכל
מקרה, כדי שאוכל להחליף את הצ"ק. על-סמך אינפורמציה זו לקחתי את הצ"ק
לידי.

כמה ימים לאחר זאת כתבתי מכתב תודה לנדבן האמריקני,
מכתבי היה גלוי ובו הודיתי לו ואישרתי את קבלת הכסף. אני יודע אמנם שקיים
חוק חסינות ושאלין מצנזרים את מכתבינו, ואף-על-פי-כן יש רבים שנשערים מכתביכם
אך מכתבי היה גלוי. באותו יום, או כמה ימים לאחר מכן כתבתי מכתב לרב
של בית-הכנסת של אותו נדבן ושוב אישרתי את קבלת הכסף.

בקשתו של היועץ המשפטי
להסיר חסינותו של חבר
הכנסת ש. לורנץ

הואיל והפקיד אמר לי - אמנם בטעות - שעלי

לפנות לאוצר ולטפל בהחלפת הצ"ק, והיות ותאריך זה, כפי שחברי-הכנסת
יזכרו, היה בזמן שעבדנו בכנסת במלוא הקיטור (לפני פגרת הכנסת), והיות
וידוע לכולם שהטיפול באוצר אינו דומה לטיפול בבנק, שאליה אדם בכנס
מסדר את ענייניו בדקות מספר והעניין מסתיים - לא הספקתי לטפל בזה, והחזקתי
את הצ"ק אצלי 13 יום, לא 14. ביום ה-13 - אינני זוכר את התאריך הסדריק, -
כי לא החשבתי את הדבר - בא אלי סמל מטעמה ופנה אלי בגלוי בטענה שהיא
מצטער להאשימני, אך נתקבלה תלונה נגדי, שיש בידי צ"ק על סך 1000 דולר,
שקיבלתי תמורתו במחיר של השוק השחור. אין זה נוגע לעניין כיצד הגבתי
על דבריו של הסמל - כמעט שזרקתי החוצה. אך אמרתי לו, כדי שלא תהיינה
כל ספיקות, שמא וכשת צ"ק בשוק השחור, הייתי נמצא במצב כזה שיש ביכולתי
להראות לו את הצ"ק, וכי אף הייתי בבנק בקשר לכך. הסמל הזה החוויר
ואמר שאין הוכחה חותכת יותר מדברי. לשם הדיוק, עלי לציין שדבר זה
היה במשרדי, לקחנו מובית ונסענו לביתי במרחק של 5 דקות, הוצאתי את
הצ"ק והראיתיו לסמל. הסמל הצטרק, ביקש סליחה והסביר לי שלא היה
מטרידני לאחר 13/14 יום, אילולא קיבל תלונה על-כך בכתב. אמרתי לסמל
שהנני רואה בכך מעשה זדון ואסיק מסקנות מכך ואגיש תלונה.

בו ביום ביקשתי דעיון אצל שר המשטרה. הפגישה

בקבע ל-3 ימים אחרי זאת. הסמל היה אצלי ביום ששי והפגישה עם שר המשטרה
בקרוב ליום השני. אמרתי לשר המשטרה כי הנני מרגיש את עצמי נפגע. טענתי
שהנני משוכנע שהשר לא היה מרשה לפנות אלי כעבור 14 יום בדרישה כזאת,
והנני מבקש ממנו לחקור את הפרשה ולהסיק מסקנות ממנה. שר המשטרה הודיע
לי שהוא משתתף בצערך וסבין את עלבונך והוא יברר את העניין וימסור לי את
מסקנותיו. טוב, שלאחר ההתנצלויות וכל מה שהיה, לא עלה על דעתי שיכול
להשאר כל צל של ספק שהיתה כאן איזו שהיא כוונה צדדית וחשבתי את העניין
כגמור. על-כך תעיד גם העובדה שלא מיהרתי, לאחר כל זאת, להכנס לבנק
ולהפטר מן הדבר ה"אסור" הזה, אלא - ושוב פעם מחמת טרדות הכנסת וטרדות
אחרות - נכנסתי לבנק להחליף את הצ"ק רק כעבור שבועיים, 4 שבועות לאחר
קבלתו, בזמן פגרת הכנסת. ואז נכנסתי לבנק לניסיון ומסרתי על דבר
האינפורמציה הראשונה שנתן לי הפקיד בירושלים. נאמר לי שקיבלתי אינפורמציה
מוטעית וכי איני זקוק לשום רשיון מטעם האוצר, וכי אני יכול למסור את
הצ"ק ולקבל תמורתו. נתבקשתי גם למסור את שמו של הפקיד בירושלים משום
שקרה כאן דבר אבסורדי. השיבותי כי אינני מוצא כל הצדקה למסור את שמו
של הפקיד בגלל אי-ידיעתו. בזה נסתיים העניין.

ביום החמישי שעבר, בבקר, קיבלתי הזמנה לישיבת

ועדת-הכנסת ובה עומד בסדר-היום סעיף של הסרת חסינות מחבר-כנסת. הנינו
לרוחי, כי לא עלה כלל על דעתי שאני הוא החבר-כנסת שאת חסינותו מבקשים
להסיר. בודע לי על הדבר בו ביום בשעה 20.30 בשעה שמזכיר הכנסת, מר רוזטי,
מסר לי את הדבר בכתב בביתו.

סיפרתי לכם את הדברים באופן כרוניולוגי ובקיצור

נמרץ. רציתי להוכיח - והנני מרגיש שזאת היא חובתי המוסרית - להוכיח
ולשכנע את חברי-הכנסת שאם נכלל סעיף כזה בכתב האשמה נגדי, הרי אין להטיל
כל צל של ספק, שמבחינה מוסרית היתה כאן כל כוונה שהיא מצדי לעבור עבירה.
לא תהיה זאת צניעות מצדי אם אומר שאינני מבריא, אינני יודע את דרכי ההברחה,
אבל בכל אופן השכל שלי אינו מודני שזאת היא דרך ההברחה. ייתכן שבעיניכם,
בראית זאת הדרך. (ח. כהנא: הנני מסכים לזה.) אינני חושב שאפשר לקבוע
בשם "הברחה" קבלת צ"ק בפומבי, בשעה שיו"ר הכנסת יודע על-כך, סמל המשטרה
יודע על-כך ואף מעיני שר המשטרה לא נעלם הדבר. בדרך זו מבריא אדם מאד
מאד בלתי-מוכשר.

ש. לורנץ: ועתה לעצם העניין. אינני משפטן ואינני חושב שעלי להתווכח עם היועץ המשפטי מבחינה משפטית. אבל הנני שוב רואה לחובתי להדגיש - אם הדבר חשוב כאן או לא - שלדעתי ולפי מיטב הבנתי, ולא רק שלי, אלא של טובי המשפטנים שלנו בארץ שביקשתי לשמוע את חוות דעתם, מסתבר שלא עברתי כל עבירה פורמאלית גם כן, ואף לא עבירה טכנית. אני חולק על כך בשם השכל הישר ולא בשם המשפט - את זה יעשו המשפטנים על השקפתו של היועץ המשפטי, שאסור לנגוע בצ"ק או במטבע חוץ, שהם בבחינת לא תגע ביד. הסעיף אשר עליו מסתמך היועץ המשפטי פירושו שלא יקבל את הצ"ק או את הכסף לרשותו - אין זאת אומרת שאסור לבעל מלון להכניס לסיף שלו פקדון של תיירים, או שאסור למלצר להביא כסף ועוד דברים אבסורדיים כאלה. אסור לאדם להחזיק בזה בקביעות, ואם אדם מקבל מטבע זר או צ"ק עליו ללכת לבנק. אך אין פירושו של דבר שאסור לנגוע בו. אתמול שאלתי כמה וכמה חברי כנסת אם הם החזיקו צ"ק בידיהם, וכולם כאחד השיבו שהם החזיקו, יחזיקו והם מוכנים לבוא ולהעיד לטובתי. אם היועץ המשפטי יטען שאכן זאת כוונת החוק, הריני חושב שנצטרך מחר לבוא ולתקן סעיף זה, כדי שלא יוצר אבסורד, כי לא יכול להיות חוק שאוסר לנגוע בצ"ק. החוק יכול לקבוע שצריך להחליף צ"ק ויכול לקבוע את התקופה שבו אפשר להחזיק בצ"ק עד להחלפתו, יהיה זה שבוע או יותר. אך לא שאין לנגוע בצ"ק.

אשר לסעיף השני, אינני חושב שיש כאן עבירה טכנית, אם כי אינני מתווכח עם היועץ המשפטי מבחינה משפטית. אינני חושב שאפשר לכנות בשם עבירה טכנית את מה שאני עשיתי: לא מסרתי ולא יכולתי לתת כסף לאליעזר וייס בנזכר בפקודתו של מישוהו. מדוע עלי לקבל פקודות? מה השכר שאני מקבל? אני הלוותי את הכסף הזה לגורמים שונים וביניהם מר וייס למטרות ש"כונן; האחרון קיבל ממני 1700 ל"י לאחר שביקרתי אצלו וראיתי כיצד הוא גר ואת תנאי הסבל שהוא נמצא בהם, ומשום שלא רציתי לעכב אותו במשך שלושה ארבעה שבועות עד אשר תתקבל הודעה שאמנם יש כיסוי לצ"ק - ולא הייתי מסופק בזה, כי אני מכיר את מר כץ כמיליונר מובהק - והרשיתי לעצמי להלוות למר וייס סכום של 1700 ל"י. וכאן, לפי דעתי ולפי דעת משפטנים "בפקודתו ובשמו" פירושו אחרת. אם היועץ המשפטי צודק יש לדאוג לכך שתקנה זו תתוקן בהתאם לשכל וההגיון הישר.

אשר לסעיף השלישי, כפי ששמעתי היועץ המשפטי מוותר על ההאשמה לאחר דברי ההסבר שלי. לאחר שהוא מוותר אינני צריך לגזור את זמנכם בהסברות נוספות.

אני מסכם. העבירה שיכולה להיות היא בזה שתייך שהיה כאן בארץ, שידלתיו - לא הייתי בירוקרט - שישאיר מטבע חוץ בארץ, כפי שאמר מישוהו, למרות שלא היה לו זמן להכנס לבנק. אם זאת היא העבירה רבותי, חטאתי בהחטאות, ואם התקנה עצמה גורמת לעבירה - יש לתקן אותה.

העבירה השניה היא עבירה חמורה וכל העתונות לא יכלה להבין אותה וחשבה כי כאן נתקלה ב"פצצה": כיצד יכול לקרות שחבר-הכנסת לורנץ יתן 1800 ל"י למישוהו בלי עמילות ובלי רווח? לפי המצב במדינתנו זוהי באמת עבירה חמורה מאד. אך גם כאן חטאתי בהחטאות. קצת כספי יש לי אינו מונח בבנק, אלא כולו מולווה לאנשים אחרים בלי רבית, ואחרים אינם מבינים זאת.

אחרי הסיכום הזה אני בא ואומר: אילו היועץ המשפטי היה בא לכנסת והיה מאשים אותי בעבירה מוסרית ציבורית שגורמה בזק, שיש בה צל או ספק של עבירה, הייתי מזהיר מיד שאני מבקש לבטל את חסינותי. כדי להוריד ממני את הכתם הזה. אך לאחר שלהפתעתי הגדולה ולשמחתי היועץ המשפטי לא עשה זאת ובתחילת דבריו הכרזי שאין חילוקי דעות בקשר לעובדות

ש. לורנץ:

וייתכן שהעובדות תתבררנה יותר בפניו ובפני הוועדה לאחר שמעו ממני את הפרטים היששים. הנני רואה כדבר אבסורדי ביותר שאנחנו, כחברי ועדת הכנסת בדבר שכגון זה נבטל את חסינותו של חבר-כנסת במקרה זה או במקרים דומים לכך, משום שמה פירושה של חסינותו של חבר-כנסת, ומה פירוש ההוראה שהיועץ המשפטי אינו יכול להגיש לבית-המשפט בקשה באופן ישיר, אלא לאחר אישורה של ועדת הכנסת. אם ועדת הכנסת תצטרך לומר אמין ואמן בכל מקרה, וכשם שבבנק ישנם שליחים המחתימים את המכתבים לאחר חתימת המנהל, אנו ניתן חתימתנו - אם זאת היא השקפתו של חבר ועדת הכנסת, הרי בושה לנו לשבת בוועדה כזאת. אני חושב, שתפקידנו לשמוע ולסקול את כתב ההאשמה ולראות אם אמנם יש בה דבר העבירה, או שהיא כוללת ענין פורמאלי גרודא ואולי אף זאת לא. אני מודה בזה שלא לנו הסמכות להחליט במחלוקת הפוסקים אם יש כאן שגיאה טכנית או לא. אבל על ספק של שגיאה טכנית אם הוא נסע במהירות של 70 ק"מ או 75 ק"מ, אין מטרידים חבר-כנסת ואין מביאים אותו בפני בית-משפט; לא בותנים לו להיות תלוי ועומד בפני המשפט והעתונים בנתיים יכתבו והשונאים ינצלו את הדבר - ולמי אין שונאים? וכבר מדברים: אם מורידים את החסינות, בודאי יש דברים בגו.

אינני רוצה להעריך ולמנות את כל אותן העבירות הטכניות והפורמליות שעלולות לקרות באם ניצור תקדים כזה. קיבלתי תביעה שפח האשמה בחצרי אינו בסדר - ואם היועץ המשפטי אינו מבדיל בין דברים כאלה לבין עבירות ממש, הרי דברים אלה יעסיקו את ועדת הכנסת ואת חברי הכנסת ואנו עומדים בפני שיתוק של עבודתנו והננו מבזים את עצמנו באופן הגרוע ביותר.

ומלים מספר על שאלה אשר בודאי תוצג אחר-כך ואף שאלוני: מה איכפת לך, לאחר ככלות הכל, אם תוטר חסינותך? האופטימיסט הגדול ביותר לא היה סאמין שאמנם אלו הן העובדות ואף היועץ המשפטי לא זרק כל "פצצה" לוועדת הכנסת - ומה איכפת לך אם תוטר על חסינותך במקרה זה? ונזכרתי במעשה שמספרים יהודים כי בשעה שבעירה מסויימת ירו בכלבים שוטים לא העזו לצאת מן הבתים והסתתרו מתחת למיטה. שאלום: וזאת למה? השיבו: אם אנחנו נצא, חזקה על אותו גוי שהוא ירה בנו עד מוות, ולאחר שניהרג לך והוכח להם שאתה אינך כלב ואינך משוגע.

אם הדבר יובא למשפט, והמשפט אינו יכול להסתיים במשך שבועיים, והוא עלול להמשך גם עד לאחר הבחירות, ובינתיים נפוצות שמועות משמועות שונות, ואני אינני יכול לבוא ולספר את כל פרטי הפרטים בפני הציבור כולו, כשם שאני עושה זאת כאן בוועדת הכנסת. כל מיני השמצות, דברי לעז - ולך והוכח את ההיפך!

אינני מתנגד לכך אם חברי ועדת הכנסת ימצאו לנכון, אם היועץ המשפטי יעמוד על כך, לאחר ששמע את דברי, לברר את הענין, אך לא בירור משפטי כלפי נאשם. אני אשמח מאד לביטול כל הענין הזה. אבל אינני מוכן שחברי יבקשו ממני להיות תלוי ועומד במשך חצי שנה או שנה. אם תבוא פניה כזאת - היא לא תהיה הגיונית. הייתי מוכן לעשות זאת אילו שמעתי שיש כאן איזה פסול או איזה חשד מבוסס. לאחר שאני לא שמעתי וגם אתם לא שמעתם זאת - אני מבקש מכם, שוועדת הכנסת, למען כבוד הכנסת וכבוד הסדינה, ולמען להמנע מתוצאות שאי-אפשר יהיה לתקן אותם, לדחות את בקשתו של היועץ המשפטי.

יכולה להתעורר שאלה כיצד יגיב הציבור. מישהו כבר אמר שאמרו שחברי הכנסת מחפים איש על חברו. אך הציבור כבר הגיב. כל העתונות, בלי יוצא מן הכלל הגיבו על ענין זה בצורה החיובית ביותר, והם טוענים שבעבור עבירה טכנית אין להשמיץ חבר-כנסת. אני חוזר ומבקש מאת ועדת הכנסת לדחות את בקשתו של היועץ המשפטי.

בקשתו של היועץ המשפטי להסיר חסינותו של חבר הכנסת ש. לורנץ

הי"ד ד. בר-רב-האי:

בלי כל קשר למקרה הקונקרטי של חבר-הכנסת לורנץ, הנני רואה את נקודת-הכובד שבדיון בצורך לקבוע הלכה למקרים שיבואו - והלואי שלא יהיו כאלה. הנחתי הראשונה היא שוועדת-הכנסת אינה בית-משפט. ההנחה השניה היא, שעלינו לקבוע מה הם הגבולות של סמכויות הוועדה בזמן שהיא שומעת בקשה כזאת. נקודת-הכובד בכל מקרה ומקרה היא: האם חוק החסינות חל על מקרה כזה ואם לאו.

אשר להנחה של חבר-הכנסת אין כל זכויות-יתר לגבי כל אזור אחר - יכולות להיות שתי גישות. האחת - שאמנם אין זכות-יתר לחבר-כנסת, אך אין להסרירו בכל ענין קטן. השנית - שאין כל הבדל בין חבר-כנסת לאזור אחר במדינה.

דבר אחר צריך להיות ברור: הסרת החסינות אין פירושה הרשעתו של חבר-הכנסת שחסינותו הוסרה. פירושה של הסרת החסינות היא כמקרה זה, דינו של חבר-הכנסת הוא כדין כל אזור אחר במדינה. כאשר ועדת-הכנסת מחליטה להסיר חסינותו של חבר-כנסת, אין פירושו של דבר שהיא מצאה שהחבר אמנם עבר עבירה שהוא נאשם בו - אלא ששיקולים שונים הניעו לעשות זאת. הוא הדין גם במקרה שהוועדה מחליטה לא להסיר את החסינות.

אני חוזר ואומר: איבני חרד למקרה הנדון של חבר-הכנסת לורנץ, אלא לעתיד לבוא. כל מה שהוועדה מחליט היום, ישמש גם למקרים אחרים שיבואו, במקרה שתוגש בקשה להסיר חסינות, - בקשה שאין לה כל רקע פוליטי.

מ. רוזטי:

י"ד הכנסת גיקס מסבר-הכנסת לורנץ לתקן כמה מלים מדבריו, כי מדבריו נתקבל הרושם שיו"ד הכנסת ידע על קיומו של הצ"ק.

הי"ד ד. בר-רב-האי: לא נתקבל רושם כזה. ברור שחבר-הכנסת לורנץ אמר שהתייר התפאר שנתן כסף.

מ. רוזטי:

הייתי בוכח אז, ואותו יהודי אמר באידיש: "איך האב דוא איבער גאלאסט אשיינע סומע בעלד." הוא לא אמר שהסאיר את הכסף לחבר-הכנסת ללורנץ, וזה לא היה הרושם שקיבל מדבריו.

י. אורי: האם הסרת החסינות היא רק למקרה זה?

הי"ד ד. בר-רב-האי:

כן.

ס. ב. שרון:

האם חבר-הכנסת לורנץ קיבל את הכסף כאזרח רגיל או בתפקידו כחבר-כנסת?

ב. אירלסון:

כפי שהבינותי מדברי חבר-הכנסת לורנץ הוא חושש שאם הענין יובא לבית-המשפט הוא יימשך במשך זמן רב. אם נוכל למצוא דרך לזרז את התהליך המשפטי - האם יהיה חבר-הכנסת לורנץ מוכן לוותר על חסינותו? ראשית עלינו לעמוד על דבר אחד שיש בו משום פגיעה חמורה בכנסת כולה ובחברי-הכנסת: אופן הפרסום שניתן לדבר זה בכל העתונות, והצורה שניתנה לדבר זה, ויצרה פניקה "כאילו על ראש הגב בוער הכובע" - כפי שכתב "דבר". כאשר קראתי את הדברים האלה, אמרתי שאין דבר כזה יכול להיות נסבל בתוכנו. לא ייתכן ליצור בציבור רושם שבכנסת יושבים אנשים פגומים בפשעים פליליים - וכאילו כל חבר-הכנסת נכללים בפרשה זו. לדעתי ועדת-הכנסת חייבת להגיב על ענין זה של פגיעה בכבודה של הכנסת וכבודם של חברי-הכנסת - אם בצורת החלטה או כל צורה אחרת של הגנה.

בקשתו של היועץ המשפטי
להסיר חסינותו של חבר
הכנסת ש. לורנץ

ב. אידלסון:

אני מודה לחבר-הכנסת בן-אהרן על השאלה שהציג
לשר המשפטים. גם אני כאשר קראתי בעתונות שכבר הוגשו שתי בקשות לכנסת
בדבר הסרת חסינותם של שני חברי-כנסת, הוטל ערפל כבר על הכנסת ועל כל
חבריה. לא ייתכן דבר כזה. דברים אלה פוגעים ברגש האלמנטרי של אדם
המכבד את עצמו.

זכור לי היטב כיצד, בשעה שדנו בחוק חסינות
חברי-הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, עמדה בפני חברי-הכנסת אחת חסינות
שבגללה תבעו חסינות, שהמנגנון הממשלתי לא ישתמש בסנקציות נגד אנשים
הלוחמים על דעתם הפוליטית מעל במת הכנסת. לא חשוב כרגע אם זו היתה
גם דעתי. קיבלתי את החלטת הכנסת כפי שהיא מחייבת את כולם. היסוד
המוסרי היה, שקיימים חופש דבור וביקורת, ואין לתבוע חבר-כנסת שעומד
על דעותיו הפוליטיות או מבקר פעולה של משרד ממשלתי זה או אחר. זה
היה הבסיס של אלה שלחמו לחסינות.

יחד עם זאת, כאשר נתקבל חוק החסינות, היה
ברור לכולנו, שאם יפול חשד פלילי על חבר-כנסת, יהיה דינו כדין כל
אזרח במדינה.

איננו צריכים להכנס לדיון אם נמסר הצ'ק
וביצד הוא נמסר. אזני אטומות לזה. זה ענין למשפט ולא לנו לשפוט.
קיימת תביעה, וחשבת שחבר-הכנסת לורנץ בעצמו יבוא ויאמר שמכיון
שאין הוא אשם, הוא מבקש להסיר את חסינותו כדי שיוכל לעמוד לדין
ולצאת זכאי. אך מכיון שהוא בעצמו לא עשה זאת, אינני רואה כל דרך
אחרת מאשר להענות לבקשתו של היועץ המשפטי ולהסיר את חסינותו של
חבר-הכנסת לורנץ לבירור תביעה זו. אין לנו כל ברירה אחרת. אם
נעשה כך - נעזור לטהר את האוירה, אשר לצערנו הרב, הלכה ונעשה סמיכה
יותר מדי בזמן האחרון, והיא עלולה לפגוע קשות בכבוד הבית.

י. בדר:
בחוק החסינות יש לא רק הסעיף האחד, אשר בא
להגן על חבר-הכנסת באופן מוחלט על דעותיו
הפוליטיות. חסינות זו מגנה על חבר-הכנסת בפני בית-דין.

יש גם סוגי חסינות אחרת. אסור, למשל, לקרוא
לחבר-כנסת לבוא ולהעיד בפני בית-משפט, אלא בהסכמתו של יו"ר הכנסת;
אסור לעכב ולמנוע את חופש תנועתו בארץ ובחוץ-לארץ, ואסור להביאו
לדין, אלא לפי הסכמת ועדת-הכנסת. פירוש הדבר שהחסינות ניתנה לא
רק לעניינים פוליטיים, אלא חסינות יותר רחבה וכוונתה פשוטה. הכוונה
היא, בראש ובראשונה, לקבוע עמדה מיוחדת לחבר-כנסת, וזאת לא לטובתו של
חבר-הכנסת, אלא באינטרס של הכנסת, כי לפי השיטה הדמוקרטית במדינה
אין הכנסת יכולה להיות נתונה לכל אותם הדברים שכל אזרח במדינה נתון
להם; כשם שאסור להכניס שוטר לכנסת מבלי הסכמתו של יו"ר הכנסת, כן
אסור לאסור חבר-כנסת ולהעמידו לדין בלי הסכמתה של הכנסת.

אם ועדת-הכנסת מחליטה שלא להסיר את חסינותו
של החבר הנדון, אין פירושו של דבר שתפקידו של היועץ המשפטי מסתיים
בכך. בחוק החסינות נאמר שכל עוד אדם ממשיך להיות חבר-כנסת אין
פקודת ההתישנות חלה על עבירותיו, ועל-כן, משיחידל להיות חבר-כנסת
יכול היועץ המשפטי לתבוע אותו על עבירה זו. כוונת הסעיף הזה היא
שווא למקרים מסוג זה שהובא בפנינו היום, ולא למקרים המסתיימים
לסעיף 1. אם ועדת-הכנסת תחליט שהיא אינה מסירה את חסינותו של חבר
הכנסת לורנץ, יוכל היועץ המשפטי לתבוע אותו לדין לאחר תום כהונתו
של חבר-כנסת זה.

י. בדר:

על-כן, לדעתי, עלינו לדון בענין זה לאור
המקרה. והמקרה ויל ברור, כי אין כל סתירה
עובדתית בין מה שאמר חבר-הכנסת לורנץ לבין מה שאמר היועץ המשפטי.
ואם המקרה הזה ברור יש להחליט אם להסיר את החסינות או לא, לאור האינטרס
המיוחד של הכנסת, שהיא תהיה בלתי-תלושה ולא תעסוק בדברים לא-להב. כדי
שחברי-הכנסת יהיו חופשיים לגמרי לספל בתפקידיהם כחברי-כנסת. זהו הכלל
שלפיו עלינו לדון בענין זה.

כאשר מביאים לוועדת-הכנסת ענין שיש בו פגם
מוסרי, אינטרס הכנסת דורש שיבררו את הדבר בהקדם, וחוק החסינות מכיר
אפילו בהפסקת זכויותיו של חבר-כנסת במקרים שהוא נתון במאסר ארוך וכו'.
אינני מרחיק-לכת כל-כך, אבל מכל מקום אינטרס הכנסת דורש לברר כל מקרה
שבו מאשימים חבר-כנסת בעבירה מוסרית. לעומת זאת, אם חבר-הכנסת עבר
עבירה על חוק הדואר, או על חוקי בניה, אם הוא לא מסר בזמן את הצהרתו
על טס-הכנסה, - על הכנסת להמשיך בעבודתה, ללא הפרעה שתגרם על-ידי
רצונה של התביעה לתבוע חבר-כנסת בשל עבירה מסוג זה. יש אפשרות לתבוע
אותו לדין לאחר שחולל להיות חבר-כנסת.

אשר לתפקידו של היועץ המשפטי, הרי שתר
לי לומר בצורה גלויה: לא דובים ולא יעד בכל דבריו של מר כהן. אין
זה נכון שקיימת במדינה סמכות לתביעות שהיא בלתי-תלויה בממשלה. המוסד
של היועץ המשפטי הוא כמו מוסד של נציב מס-הכנסה או מנהל נואר (היועץ
המשפטי: לא כן הדבר). החוקים מגבילים את סמכויותיו, והן אינן מוגנות
ומוגדרות בחוק. אך הממשלה בכל זאת אחראית בעדו ושר המשפטים אחראי בעדו.
שר המשפטים אף אינו נתון להזכירו בכנסת, כי בשביל הכנסת קיימת רק הממשלה
ולא היועץ המשפטי. ז.א. שהממשלה יכולה לתת לו הוראות, כי אם שר המשפטים
אינו יכול להורות לו, כיצד יהיה אחראי עבורו? (היועץ המשפטי: הוא יכול
לפטר אותו). הוא חייב לדעת מה עושה היועץ המשפטי. אם אינו יודע ואינו
מקבל דוח מעבודתו - במה מתבטאת אחריותו? כל הכבוד לעמדה ולתפקיד הזה -
אך כל זה במסגרת החוק. בא היועץ המשפטי ואומר היום שהוא בדרך-כלל נוהג
בניגוד לחוק. הוא אומר, שלמרות שהחוק הקיים נותן את הברירה לתבוע או
לא לתבוע, הדבר ניתן לשיקול דעתו של היועץ המשפטי, ולא בכל מקרה כאשר
יש יסוד משפטי לתביעה, אמנם תובע היועץ המשפטי. הוא בחר לו בדין בדרך
שהוא כאילו מותר על זכות זו ונהפך למשרת אוטומטי של החוק, כמו שהדבר
קיים במדינות רבות: שהתובע לא רק רשאי, אלא חייב לתבוע. שיטה כזאת
אינה קיימת בארצנו, מבחינה משפטית. עתה הוא טוען שלמשה קיימת שיטה
זו - אין זה נכון. (היור ד. בר-רב-האי: בעיה זו חשובה מאד, אך אם נכנס
לדון בה, נסטה מן הנושא הנדון כרגע. ועדת-הכנסת תשמח לדון בבעיה זו
לחוד.)

אני יודע שחברי דובין, שעורך את עתון "חרות"
פרסם מאמרים שלא צריך היה לפרסמם, והוא נקרא למשטרה בקשר לכך. אך לאחר
ימים מספר בודע לי כי היועץ המשפטי החליט לא להביא לדין את עורך "חרות",
ואת עורך "קול העם" כאחד. אני טוען שאילו היה זה חבר-כנסת אחד במקומו
של חבר-הכנסת לורנץ, לא היה היועץ המשפטי מגיש בקשה להסרת חסינותו.
בעתונות כתבו על "הברחה" וזאת בנשימה אחת עם "כנסת", ועל-ידי כך היה
רצון לפגוע בכנסת. ואני יודע שקיימת נטיה לגרום נזק מוסרי לכנסת.
נטיה זו קיימת בכל מיני מקומות, לא רק בעתונות מסויימת. על היועץ המשפטי
להתחשב במציאות הקיימת כיום בארץ, ולדעת מראש למה הוא יגרום.

במדינה זו יש לנו לגיון חוקים, ואין אדם יודע
ומכיר את כולם. אני גם יודע שאם שוטר מחליט לשים עין על אזור מסוים,
יוכל להביאו לדין יום-יום בשל עבירות על חוקי המדינה, עבירות טכניות
שאינן אדם יודע כלל שהוא עובר אותן. ואם כך ייעשה, יטרדו את הכנסת
מדי יום ביומו על כל ענין פעוט, דבר זה לא יכול להעשות. וכאן, יוצא
שאם לגבי אזור רגיל קיימת מידה מסויימת של הצדקה - הרי לחבר-כנסת אין
כל צידוק באי-ידיעתו את החוק.

י. בדר: דומני, שבהזדמנות זו יש לחשוב על מה שאטר פעם חבר-הכנסת שפירא, אשר דרש פעם חוק להגנה על כבוד הכנסת. יש לשים קץ לנטייה זו לפגוע בעטרתה של הכנסת על-ידי בקורת והגזמות, בדרך של רכילות וכו'. בטוחני שאילו שר המשפטים היה חושב על-כך תחילה, לא היה מוציא לחלל העולם את הידיעות על שתי בקשות להסרת חסינות, דוקא ביום שמרבים לדבר על הכנסת.

על-כן, המסקנה היחידה במקרה הנידון של חבר הכנסת לורנץ, היא: לא לקבל את בקשתו אל היועץ המשפטי.

י. הררי: כאשר אנחנו יצרנו את חוק החסינות בכנסת, היו ויכוחים רבים אם בכלל נחוץ חוק כזה ומה צורתו. החיבורנו גם בדוגמאות של עמים אחרים. אני הייתי אחד מאלה שלחמו מאד בעד חוק החסינות. אגב, אם מותר לוטר זאת כאן, כל שיחה שלי עם מי שהיה פעם ראש הממשלה ועכשו הוא חבר-כנסת בשדה-בוקר, מתחילה בנזיפה בי על שהעברתי את חוק החסינות. על-כל-פנים, אני נחשב לאחד מאלה שצדדו בחוק החסינות.

היו שיטות שונות לניסוחו של החוק. אנו ניסחנו אותו בצורה מקיפה מאד, והוא מאגן על חבר-כנסת מצדדים שונים של פעולותיו. אך יחד עם זאת יצרנו מכשיר שקל מאד יהיה להסיר חסינות זו בכל מקרה שטובת הענין דורשת זאת. ז.א. מצד אחד חוק החסינות מגן על חבר-הכנסת מכל הצדדים, ומצד שני, קל מאד, על-ידי פניה לוועדת-הכנסת והמלצת הוועדה למליאת הכנסת, להסיר את החסינות מחבר כנסת בקשר לעבירה מסוימת שהוא עבר, ועל-ידי-כך הופך חבר-הכנסת להיות אזרח ככל אחד אחר במדינה.

כאשר היועץ המשפטי מגיש בקשה מעין זו לוועדת הכנסת עליה לא לשפוט אם חבר-הכנסת זכאי או אשם, או אם היועץ המשפטי צריך היה להביא את האשמה או לא - כלל לא אחד מאתנו יש תפקיד במדינה, וייתכן שאם יוטל על אחד מאתנו להיות המשפטי, יהיו לנו שיקולים מסין אחד, ואם יוטל עלינו להיות שופטים, שוב יהיו לנו שיקולים מסין אחד. אך כל זמן שאנו יושבים לוועדת-הכנסת ועלינו להחליט כחברי וועדת-הכנסת, אם לא הוטבר לנו - ולדעת לא שמענו פה כל נימוק אחר - מדוע אין להסיר את החסינות מחבר-הכנסת לורנץ לצורך תביעה זו - אינני רואה כיצד אנו יכולים, כוועדת-כנסת, לסרב להסיר את החסינות.

ייתכן שהעבירות הן פורמאליות לגמרי, ואותו עורך-דין שזפיע בשמו של חבר-הכנסת לורנץ, יעמוד על-כך במשפט, ויוכיח שיש צדדים מקילים לעבירה זו. אך אנו איננו יכולים להתעלם מן העובדה שאכן קיימת תלונה כזאת במשטרה, וכי היועץ המשפטי ביקש מאתנו להסיר את החסינות לצורך בירור התלונה הזאת. וכאן לא ברור לי, שדוקא מגיש התלונה נגד חבר-הכנסת לורנץ, הוא-הוא האיש שחבר-הכנסת לורנץ היטיב עמו, נתן לו מכספו ולא קיבל ממנו ריבית. ובכן, מה צריכה המשטרה לעשות כאשר מגישים לה תלונה. עליה להפעיל את גלגלי המכונה: כל זמן שלא הוגשו תלונות נגד חברי-כנסת שחבר-הכנסת לורנץ אומר שהם הודו שהחזיקו בידיהם צ'קים - אין היועץ המשפטי צריך לפעול. אך משהוגשה תלונה נגד חבר-הכנסת לורנץ, יש לפתוח תיק ולהתחיל בחקירה. ואם חבר-כנסת עובר עבירה פורמאלית, אין זכות שתעמוד לו יותר מלכל אדם אחר במדינה. אם אין מאשימים חבר-כנסת בעבירה פורמאלית - אין להאשים גם אזרח רגיל בעוון אותה עבירה. אם יש לשנות את החוק - ישנהו. אך כל זמן שהחוקים הם חוקים והעבירות פורמאליות הן עבירות, וכל זמן שכאשר מגישים תלונה צריכה להיות מוכחת אשמה, וכל זמן שיש חומר להאשים ויש בקשה בפני ועדת-הכנסת - אין ועדת-הכנסת יכולה לראות עצמה פטורה מלהסיר את החסינות ולהענות לבקשת היועץ המשפטי.

בקשתו של היועץ המשפטי
להסיר חסינותו של חבר
הכנסת ש. לורנץ

3. הדרי:
לאחר שתוסר חסינותו של חבר-הכנסת לורנץ, אשמח
אני ונשמח כולנו אם הוא יזכה. יהיה בכך משום
כבוד למדינה, כבוד לבתי-המשפט אשר מזכים בשעה שיש לזכות, כבוד
לחבר-הכנסת לורנץ שלא היה דבר נגדו וזיבורו, כבוד לכנסת שלא היה
אם בחבר-הכנסת, כבוד לוועדת-הכנסת שלא היססה ולא פקפקה והסירה
את החסינות, כבוד ליועץ המשפטי שהגיש את התלונה.

שמענו אתמול הצהרה מפי חבר-הכנסת אחר, שמוכן
להסיר את חסינותו, כדי לברר אם אמנם יש פה פגם מוסרי או לא. אין
בכך משום אי-כבוד; להיפך. לדעתי, ועדת-הכנסת, בהתאם לסעיף 13(א)
צריכה להציע לכנסת להסיר את החסינות של חבר-הכנסת לורנץ רק לצורך
תביעה זו.

חבר-הכנסת ששון הציג שאלה מיוחדת ושאל אם
חבר-הכנסת לורנץ קיבל את הצ"ק לידו כחבר-הכנסת. אני משער שהוא
כיווע דין התכונן לסעיף 1(א) של חוק החסינות, שלפיו חבר-כנסת לא
ישא באחריות פלילית אם הוא עשה מעשה בתוקף תפקידו כחבר-הכנסת.
אילו הוברר לנו שקבל הצ"ק על סך 3000 דולר בעשה בתוקף מילוי
תפקידו כחבר-כנסת אין כל אפשרות לדרוש הסרת חסינות. אילו זה היה
כן, לא יכול היה היועץ המשפטי לפנות בבקשת כזאת לוועדת-הכנסת וחבר
הכנסת לורנץ היה מחוסן. אגב, ברצוני להזכיר, כי אני הסתייגתי מסעיף
סה ולא ראיתי כל סיבה מדוע גם במקרה כזה לא תוסר חסינותו של חבר
הכנסת. אך הסתייגותי צבופלה. אם כן, מתעוררת השאלה אם חבר-הכנסת
לורנץ עשה זאת בתוקף מילוי תפקידו או לא. אינני רואה כיצד יכול
היה לעשות זאת בקשר לתפקידו, ולא נראה לי שאי-אפשר לסלוא תפקיד
של חבר-כנסת בלי לקבל את הצ"ק הזה.

ועדת-הכנסת חייבת, אם אין כל נימוק אחר, להוריד
את חסינותו של חבר-הכנסת לורנץ, גם אם זה ענין פורמאלי גרידא, וגם
אם יש לה הרגשה שחבר-הכנסת לורנץ ייצא זכאי.

אני חושב שעלינו להמליץ במקרה זה על הסרת
החסינות. בסופו של דבר תשארנה רק שתי אשמות, ורצוי שהבירור יתקיים
מה שיותר מהר, וחבר-הכנסת לורנץ יודיע לכולנו ואנו נשמח שהוא יצא
זכאי מכל אשמה.

4. בן-אהרן:
אני רוצה לומר מיד, שאילו הוטלה בי אשמה בנוסח
האשמה שהוטלה בחבר-הכנסת לורנץ, לא הייתי רואה
לעצמי אפשרות אחרת לבגן על עצמי מאשר על-ידי בקשת שחרור החסינות
מעלי. אני חושב שזהו המצב. אחר-כך באים כל מיני הטבירים. זוהי
גם העצה החברית ביותר שאנחנו צריכים לייעץ לחבר-הכנסת לורנץ.
אני חושב את הדבר הזה בעל-חשיבות מיוחדת לגבי הכנסת ולגבי ועדת-הכנסת
שאנחנו בענה לבקשתו של חבר-הכנסת לורנץ בענין זה. לדעתי יש בזה
ענין ציבורי ממדרגה ראשונה. שוועדת-הכנסת תיענה לבקשתו של חבר
הכנסת לורנץ ולא תסיר את חסינותו בניגוד לדעתו - שניענה לדרישתו
של חבר-הכנסת לורנץ ולא לבקשתו של היועץ המשפטי.

לדעתי זאת הדרך היחידה אשר פתוחה בפני
חבר-הכנסת לורנץ במצב הנוכחי. הטעות המכרעת של חבר-הכנסת הדרי
בנקודה זו, היא, שהחסינות של חברי-הכנסת היא תנאי מוקדם לקיומו
של הפרלמנט. בלי חסינות של חבר הפרלמנט - אין פרלמנטריזם. מכיון
שברור שבמצב כזה כל המושג של פרלמנט תלוי ועומד בנקודה זו, אם
איש הפרלמנט הוא חסין בפעולתו ובעבודתו.

בקשתו של היועץ המשפטי
להסיר חסינותו של חבר
הכנסת ש. לורנץ

י. בן-אהרן:

צריך להיות ברור לגמרי שיש לממשלה אפשרויות בלתי-מוגבלות לעשות את החסינות הזאת עפר ואפר, מכיון שאפשר לבקש את ביטול החסינות על כל עבירה, והרי בני בשר ודם, בלי זרון, עלולים לעבור על התקנת. ויש תקנות במדינה, כמו בכל מדינה, רבות טאד והאזרח, כל אסחה - כולל חבר-כנסת - עלול להכשל בכוונות הטובות ביותר, ללא כל זרון וללא כל אינטרסים אישיים, עלול להכשל כשלונות רבים מבחינת עבירות טכניות. על-כן לא יעלה על הדעת שהיועץ המשפטי, במקרה זה, לפני הקונסטיטוציה שלנו - לנו יש יועץ משפטי, לא לכל מדינה יש יועץ משפטי, והוא משוחרר מן הדיסקרציה לא לגבי אזהרה ולא לגבי חבר-כנסת. יש בחוקים שלנו, לפי הנוסח האנגלי, דבר שמעורר חשדות - "דיזונבל גראונדס" (י. הררי: באנגליה אין חסינות לחברי הפרלמנט). בכל החוקים שלנו קיים דבר כזה. זוהי פירצה, כי מה פירושן של המלים "מתקבל על הדעת"? זהו שיקול דעת סובייקטיבי לגמרי. אני בטוח שאין אדם שיכול להגיע לאיזה שהוא ספק בשיקולים אובייקטיביים של היועץ המשפטי שלנו. על-כל-פנים, אינני חושב שיש בנסיון הציבורי איזה יסוד שמישהו יחשוב בגישתו המשפטית, אך היא אינה עוקרת את יסוד שיקול הדעת. אם הממשלה או היועץ המשפטי באים בתביעה להסרת חסינות, הם בזה עושים צעד חמור וזו אחריות כבדה, לא לגבי הפרט הנוגע בדבר - גם אלה שיקולים - אבל אחריות כבדה לגבי אינטרס אשמה של הכנסת לגבי חוק החסינות, לגבי כל הדמוקרטיה במדינה. ואם נגיע לידי כך שעל כל ענין טכני פורמאלי איזה שהוא יתבעו את הסרת החסינות - אזי, אין חסינות. אני מסוכנע שאפשר להגיע לידי מצב שחבר-כנסת, לפי חוק, יעמדו לפני התביעה. הדבר הזה לא קרה עד כה, ועל-כן אינני יכול לומר שיש מדיניות כזאת. אבל מבחינה עקרונית הדבר הזה אפשרי. לכן, אשיקול דעת שלנו בהסרת החסינות הוא שיקול דעת חמור.

לדעתי, הנושא העומד לדיון אינו נושא כזה.

אני מקבל את טענתו של היועץ המשפטי כלשונוה. זה אינו נושא חמור, ביחוד לאחר שהוא מטלק את סעיף (ג). הסעיפים שנשארו הם של רישול או הזנחה. זה אינו ענין שלפיו צריך לתבוע הסרת חסינות.

מזה צריך להסיק לקח לעתיד לבוא. לא רק

הכנסת, לא רק ועדת-הכנסת, אלא הממשלה לוקחת על עצמה אחריות כבדה בהגשת הענין הזה, כאשר מטילים על חבר-כנסת אשמה והוא יוצא זכאי. המצב אינו כזה שהיועץ המשפטי ישמח שעוד יהודי יהיה זכאי. הוא תבע לדיון חבר-כנסת ללא סיבות מספיקות. אני חושב שזה מקרה ללא אחיזה מספקת. בתבצעות כאלה אפשר לארגן רצח פוליטי אישי של אנשים - לא יתבעו אותו על יסוד ענינים פוליטיים, אלא תמיד על יסוד עבירות. אינני אומר חלילה שהיתה פה כוונה כזאת. אין לי שום יסוד לומר את זאת. במצב הקיים אין לנו כל ברירה אחרת מאשר להסיר את החסינות. אני על-כל-פנים מציע לחבר-הכנסת לורנץ לבקש מן הוועדה להענות לתביעתו של היועץ המשפטי להסיר את החסינות, כי זהו אמצעי ההגנה הראשון נגד הרצון להטיל בו דופי.

לגופו של ענין אני חושב שזה לא היה נושא

שהצדיק את התביעה, וצריך להסיק מזה מסקנות לעתיד. בזה שאנחנו נסרב להסיר את החסינות לאחר שהוגשה בקשה כזאת איננו משרתים את חבר-הכנסת לורנץ או את הכנסת. אך אותי מענין, כפי שכבר אמרתי, להסיק לקח לעתיד, כדי שהממשלה תלמד למקרה שהיא מגישה תביעה כזאת.

מ. וילנר:

אני נגד הסרת החסינות, לא מפני שבכל מקרה הייתי אמר כך. אילו זה היה ענין של

כספים והבדחות גם אני הייתי מסכים לזה. אבל ענין זה, כפי שנאמר על-ידי התובע והתביעה, הוא ענין של מה-בכך ואין כל חילוקי-דעות סביבו. זהו מבחינה אובייקטיבית ענין זדוני. במקרים הרבה יותר חמורים, לא של חבר-כנסת, אבל שטרים הכריזו עליהם, כפי שהכריז השד נפתלי שידוע לו שי הוכרחו מישראל 300 מליון לירות - ולא הסכום הוא הקובע - אך פירוש הדבר שלפחות לגבי חלק מן הסכום הזה ידועים לו פרטים. אם מדברים בצורה כל-כך טחוקה על צדק ויושר - מה ההפליה לדעה של חברי-הכנסת.

בקשתו של היועץ המשפטי להסיר
חסינותו של חבר-הכנסת לורנץ

ט. וילנר:

הברחות הקשורות בסכומי כסף גדולים יותר - כגון "קייזר-פרייזר" - טושטשו.
היועץ המשפטי עם העקרונות היסודיים שלו, לא הגיש תביעה. וכאן באו
ותבעו.

מבחינה פוליטית אין לי כל ענין בחבר-הכנסת
לורנץ. אין זה משנה את העובדה שפה יש התעללות בחבר-הכנסת והשמצת
הכנסת. זה הדבר החמור ביותר.

אני מאשר את דבריו של חבר-הכנסת הררי שכאן
שורש הענין בקשר לחוק חסינות הכנסת. יש כאן תופעות רבות של ערעור
קיומה של הכנסת, של החיים הפרלמנטריים בישראל. ענינו של חבר-הכנסת
לורנץ הוא ביזוי הכנסת בעיני הציבור. מי שעושה זאת צריך להיות
פורמאליסט עד זרועה כדי לא לחשוב על הצד הזה.

מלבד חוקים ותקנות דרוש גם הגיון, וההגיון
אומר שלוועדת הכנסת אין כל שייכות לענין. אין לה מה לברר. שני הצדדים
אומרים בדיוק אותו הדבר. העיקר הוא שהציבור לא יבזה את הכנסת, ושהיא
תעמוד לשימעה.

כל העתונות היבה על מעשהו זה של היועץ המשפטי,
וכולה באותה הצורה - נגד מעשה זה.

חבר-הכנסת בן-אהרן לא צדק בדבריו. להיפך,
כבוד הוא לכנסת, אם ועדת-הכנסת, לאחר ששמעה את טענתו והנמקתו של
היועץ המשפטי, תחליט שאין היא ססירה את חסינותו של חבר-הכנסת לורנץ.
איש לא יראה בכך חיפוי על מעשהו של חבר-הכנסת. להיפך. אם תוסר
החסינות, יאמרו בציבור, שכנראה יש גברים בגו, אם הוועדה החליטה
להענות לבקשתו של היועץ המשפטי. זה יבזה את הכנסת - ואת זאת איננו
יכולים להרשות.

על-כן, אני מציע לא להענות לבקשתו של
היועץ המשפטי.

י. אורי:

אחד הדברים שאני מחשיב אותו מאד הוא החוק
הזה. וכפי שנאמר "דל לא תהדר בלבנו". תמיד
יימצאו אצלנו דלים, דלים בזכויות, דלים במספר. היה טוב לא להשתמש
בארגומנטים הללו, ולא אעמיד את עצמי כעורכי-הדינים, כי איני יודע
את הדבר הזה. אבל בתוך עמי אני יושב.

אנחנו נמצאים עכשו בשתי פרשיות: פרשת וילנו
בתוך המחנה, ופרשה עוד יותר חמורה מזה - פרשת וילעזר. אנחנו מוקפים
לעז, ואיננו יודע איך לעקור את הלעז הזה מתוכנו. צריך לעקור אותו -
הוא אינו טוב ואינו בריא. בתוך עמי אני יושב וכשבשבתנו ניגש אלי חבר
ובידו עתון שבו מסופר על חבר-כנסת בלי שם, הנאשם בהברחת מטבע זר, ואמר
לי: אתם ודאי, כדרככם, תחפו עליו. ענית לי: אתה יכול לחשוב שזה
אני או חברי; אני מודיע לך, שאם חלילה זה אני, אבוא ואתחנן שיעמידוני
למשפט, אני רוצה לצאת צדיק וזכאי ולא, אל תדרוך רגלי על סף הבית המרוסם
הזה. אם זה ידיד - אדרוש זאת ממנו. אם זה אחד שאינו מיד ידי - אויבים
אני מקווה אין לי - אתחנן לפניו שיבוא ויודע כך.

שאלתי הבודק אם הסרת החסינות היא רק לענין זה
וקיבלתי תשובה חיובית. אני פונה כאן בכל לשון של בקשה לחבר-הכנסת
לורנץ: למען כבודך, למען כבוד כולנו, כי הלעז הזה הוא מר - איננו אוסר
שזה בזדון, יש בינינו אנשים מועטים האמונים עלי זדון - אני מדבר על
האנשים שאינם אמונים עלי זדון - אין דרך אחרת לפניך, חבר-הכנסת לורנץ,
להסרת הלעז מעליך.

י. אורי:

היועץ המשפטי קיים כבר 6 שנים, וזו לנו הפעם הראשונה שתביעה כזאת מוגשת לנו. מדוע תחשוב שדוקא טעום שזה יתה הוגשה הבקשה. אני מבקש אותך לא לתמיד אותנו בפני הצבעה, כי אין לנו דרך אחרת. פנייתי על-כן, בכל לשון של בקשה לחבר הכנסת לורנץ, למען כבודך, למען כבוד הכנסת, הסר את החסינות הזאת. מוטב לנו קצת לוותר על העמדות התקיפות. אני מציע לוועדת-הכנסת לתת לחבר הכנסת לורנץ שהות עד הערב, וכן גם ליועץ המשפטי - לאחד שהוא הוריד את האשמה השלישית - ואנו נחליט בשעה 7, באם לא תבוא בקשה כזאת מאת חבר-הכנסת לורנץ או היועץ המשפטי.

מ. זורוק:

כולנו חסידים בלהבים של הפרלמנט שמפיו חיה המדינה ואנחנו צריכים להיות בלתי-תלויים בכתב ובעל-פה בפעולתנו בכנסת ומחוצה לה. היועץ המשפטי השמיע כאן את נימוקי האשמה. זהו תפקידו. אין קטגור נעשה סניגור, כפי שאומרים חכמינו. זוהי חובתו. אבל אני משוכנע בזה שהוא עשה את אשר עשה לשמו. ואני שמח מאד שההצעה באה לא מן הממשלה, מפני שבממשלה יושבים נציגי המפלגות - כולם בשר ודם ואל תביאנו לידי נסיון. אבל היועץ המשפטי הוא בלתי-תלוי. אך אנו צריכים בראש וראשונה לשמוע את מצפוננו ולא יותר.

דבותי וחברי, אני שמעתי בהקשבה רבה את הסברתו של חבר-הכנסת לכונן ודבריו עשו עלי רושם כביר. הרגשתי שניכרים בהם דברי-אמת ואני משוכנע שלא היה אצלו אף שמץ של מחשבה זרה, פה היתה איזו עבירה פורמאלית גרידא והלואי שכל האשמות שתבאנה אחרי עינין זה לא תהיינה יותר חמורות מהאשמה נגד חבר-הכנסת לורנץ. ראיתי טעשה ונזכרתי הלכה. ראיתי פעם קריקטורה בעתון צרפתי: שני אסירים יושבים בבית-הסוהר, שואל האחד את חברו: מה חטאך? משיב הוא: רצחתי אדם, ומה חטאך? משיב השני: שטתי כיפה על ראשי. שניהם חטאו חטא. זה היה בימי ניקולי הראשון. והפעם חושבני שעבירתו של חבר-הכנסת לורנץ היא, שהוא שם כיפה על ראשו.

וברצוני לציין שהנני תומך בחבר-הכנסת לורנץ לא טעום שהוא אדם דתי. להיפך, כאשר תהיה אולי אשמה יותר חמורה, בקרובי אקדש. אך אני אומר את מה שמצווני מצפוני.

אשר לשאלתו של חבר-הכנסת ששון - בעקיפין פעל חבר-הכנסת לורנץ בתוקף תפקידו כחבר-הכנסת בשעה שקיבל את הכסף הוא ביקר אצל יו"ר הכנסת יחד עם התייר שנתן לו את הכסף, ומשום שהוא חבר כנסת נתן בו ארתו תייר אמון רב ומסר לידו את הכסף. משום-כך אני מרשה לעצמי להשיב לחבר-הכנסת ששון שמעשהו היה קשור בתפקידו בכנסת.

אני פונה עתה ליועץ המשפטי המכוון. אני יודע שהוא תלמיד חכם ובודאי הוא זוכר את דברי חכמינו בפרקי אבות: 7 דברים בחכם, ואחד מהם שהוא מודה על האמת. אני חושב שהיועץ המשפטי היום, בפעם הראשונה, שמע את ההסברים של חבר-הכנסת לורנץ ואני פונה אליו - בידעי שמה שהוא עושה זה לשמו - שהוא יודה מודה על האמת ויטכים אתנו להוריד את הענין מעל הפרק.

י. ס. לוי:

האזנתי היטב לדברי קודמי מר י. אורי, שנגע הלעז והרינון במדינה נפוץ מאד והרמה המוסרית ירדה ומוטל עלי להזכירכם את המעשה בגר שבא אצל הלל הזקן ואמר למדני תורה כולה על רגל אחת ועל זה השיב מה דעלך סני לחברת לא תעביד. זאת אומרת שלא רק דמן סומק, אלא גם דמו של אחר.

י. מ. לויין:

הגישה לענין זה לא היתה ישרה. בשום חוק לא נאמר שאין ליועץ המשפטי להחליף דברים עם חבר-כנסת ולכאורה היה אפשר למד כהן לורנץ ולשאול לו על הענין.

ברור שמכתבו של מר כהן עם 3 ההאשמות מוכיח בולט לעין, ששתי הנקודות הראשונות הן רק הקדמה להאשמה שבנקודה ג'.

אילו היה מר כהן מדבר עם מר לורנץ ושומע מפיו שמסר את השיק לבנק מוטמן לקנייה, היה מונע את כל הצער בענין ולא היה צורך בכל הפניה של מר כהן.

רצוני לשאול עוד דבר, את כתב הבקשה שלו כתב מר כהן ביום 24.4 ומי החזיק את הכתב עד 17.5 (קריאה: יו"ר הכנסת) מדוע לא קרא יו"ר הכנסת למר לורנץ לשאול לו על הענין והיה מונע כל המסביב הזה?

אחרים ביקשו ממר לורנץ שיסיר את חסינותו בעצמו ולאפשר הכרעת בית-המשפט. איני סובר כן, כי יודעים אנו את הסחבת שבמשפטים, בינתיים מר לורנץ יהי תלוי ועומד כנאשם, וזה יהיה הפעם הראשונה בתולדות המדינה שהסירו את החסינות מחבר-כנסת, ויודעים בחוץ-לארץ שהסרת חסינות מחבר-כנסת באה רק מעבירה יוצאת מן הכלל.

רבים ציפו שהיועץ המשפטי יגלה כאן עוד ענינים פליליים ואם הוועדה תסיר חסינות מחבר-כנסת, חלק גדול מהציבור יתלה את זה, שכאן מוכרח להיות דבר נסתר ומשונה שמר לורנץ עשה.

אם מר לורנץ היה עושה רק ספק עבירה פלילית, הייתי אומר גם אני להעמידו לדין, אבל אם זוהי רק עבירה טכנית אין להסיר את חסינותו, אף שגם אני סבור, כי חבר-כנסת צריך להיות יותר זהיר מאחרים, אולם אם במקרה לא היה זהיר למדי כבר קיבל עונשו.

גם אין בזה כל הגיון, שיסיר חסינותו בעצמו, ומשמעות הדברים כאילו אומרים לו, ברצוננו להאשים אותך, לכן תאשים אתה את עצמך... זהו אותו הדבר.

אחרים אמרו, שאין זה מתפקיד ועדת-הכנסת לטפל בעניני חוק ומשפט וזה שייך לבית-המשפט.

והרי הדבר דומה, לאחד שיאשים את י. מ. לויין שהרג בן-אדם ולא ירצו לעיין בזה אם כן או לא, אלא יחליטו שכל החקירות יימסרו לבית-המשפט, והרי צריכים גם לחשוב כי יתכן שלהד"ם ואיך אפשר להאשים בן-אדם על דברים שלא היו מעולם.

אם בגלל עבירה טכנית כבר יסירו את החסינות מחבר-כנסת הרי אין לדבר סוף, ויש להסיר החסינות מכולם, ואם מר רוקח הצהיר, שלטובת העיריה בתל-אביב קנה פעם בשוק השחור, הרי גם זו עבירה טכנית.

אני מוכרח להזהירכם, וכבר הזהרתים פעמים רבות ולא שמעו לקולי ועלי להזהירכם שוב.

ברור, שאחרי שוועדת-הכנסת תחליט להסיר את חסינותו של מר לורנץ יבוא ערעור לפני מליאת-הכנסת ופרשה זו תגולל לפני כל העולם.

וידוע לכם שיש חלק מן הציבור המתמצא ביותר בענינים כאלה, כשאני אומר הציבור אני מתכוון לצבור בא"י ולצבור בגולה, ואלה יודווחו שאין זו אשמה אלא חסרון טכני וכל הענין כאפס וכאין.

בקשתו של היועץ המשפטי
להסיר חסינותו של חבר
הכנסת ש. לורנץ

י. מ. לויין:

היועץ המשפטי מר חיים כהן אמר שאפילו לאב
ולאח ואף לעצמו היה עושה זאת, אבל הציבור ישאל: בשש שנות כנסת ובפעם
הראשונה שטסידים חסינות מחבר-כנסת בגלל עבירה טכנית מצא את השעיר לעזאזל
רק חבר-כנסת מאגודת-ישראל, וכלום זה לא יתפרש כנקמה מדינית לאיש אגודת
ישראל. כך ורק כך יתפרש הדבר כאן ובעולם כולו, וכלום בזה יוסר הריבון
מהציבור?

ברצוני להגיד לכם שתנאים ואטוראים היותר גדולים
היה להם האומץ להגיד: "דברים שאמרת טעות הם בידי". בין אם זה שר,
חבר-כנסת או יועץ משפטי אין הוא יותר מבשר ודם ויכול לטעות וטעה, ויכול
להודות על האמת.

ולכן, רבותי, אל תעשו משהו שאחר-כך תתחרטו עליו.

א. ברמן:

יחסינו לחבר-הכנסת לורנץ ידוע מבחינה פוליטית
ומבחינה איריאולוגית. אך גישתה של ועדת-הכנסת
חייבת להיות אובייקטיבית, ונקודת-המוצא שלנו הוא אינטרס הכנסת וכבודה
של הכנסת. דוקא משום-כך אנו מתנגדים בתוקף להצעתו של היועץ המשפטי
לבטל את חסינותו של חבר-הכנסת לורנץ. ודוקא לאחר הסברתו של חבר-הכנסת
לורנץ ברור לנו שעביחתו היו טכניות עידיא ולא היו עבירות פליליות. אין
כל פרופורציה בין עבירות אלו לבין עבירות המחייבות הסרת חסינות.
אין אנו יכולים לקבל גישה פורמאלית-ביורוקראטית. כל העניין הוא פרלמנטרי,
רציני, עקרוני ואנו רואים שתביעה זו של היועץ המשפטי היא פזיזה ולדעתנו
הוא צריך לוותר עליה.

א. סטופ:

לא אכנס לעניני משפט, כי אינני משפטן. במידה
שהבינותי ער עתה, אך כאן התנגשות בין האות
הכתובה לבין מעשה מסוים. נכון, שאם נאמר שאיננו מסירים את החסינות,
מבלי לנסק את ההלטתנו, ייאמר בציבור שאנו מחפים על משהו. חבר-הכנסת
לורנץ הסביר מדוע הוא בעצמו אינו מבקש להסיר את חסינותו. ייתכן שאילו
הייתי אני במקומו הייתי מבקש להסיר את חסינותו.

ברצוני לשאול, לאחר שהוברר לנו שמעיקר ג'
בכתב האשמה אינו קיים יותר, ושאלתי מופנית ליועץ המשפטי: אולי הוא
מוכן לוותר גם על שתי האשמות האחרות, כשם שהיה מוכן לוותר על האשמה
השלישית. אילו היה הוא מוותר על תביעתו, לא היה מתעורר כל חשש שאנו
רוצים לחפות על מישהו והעניין היה מסתדר מכל צדדיו. כרגע, כל עוד
חבר-הכנסת לורנץ אינו מבקש את הדבר והיועץ המשפטי אינו מוותר על
תביעתו, אינני יודע כיצד נצביע. אני נמצא בטצב קשה, והנבצח חושב בעשי
מקום להפנות שאלה זו ליועץ המשפטי.

ק. כהנא:

רציתי להעיר לחברים שאומרים "אני עצמי הייתי
עושה זאת אילו הייתי במקומו", כי קיים כלל
אחד: אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו. קשה לדעת מה כל אחד היה
עושה אילו היה במקומו של חבר-הכנסת לורנץ. זה אינו יכול להיות ארגומנט
בכל העניין.

אינני חושב שיש מקום לארגומנט של דעת הציבור
כשעה שדנים בהסרת חסינותו של חבר-כנסת. דעת הציבור אינה מתבטאת בזה
שאמר חבר-הכנסת אורי. דעת הציבור התבטאה הרבה יותר ברגע שנתגלו חלק
מן הפרטים - אפילו לא כל הפרטים. וברגע שנתגלה חלק מן הפרטים הרי
היתה דעת ציבור אחרת. (ב. אירלסון: צריך לקרוא את כל העתונים!)

ק. כהנא:

אני מציע לכם לקרוא טה שכתוב בכל העתונים, אלה שאינם משתייכים למפלגות הדתיות או לאגודת ישראל במיוחד ואינם אוהדים אותם במיוחד. לא ראיתי שדעת הציבור חושבת שיש כאן איזה חיפוי או רצון לחפות. אני קראתי את דעת הציבור אחרת.

אי-אפשר לאמר "אוזני אטומה" כפי שאמרה חברת הכנסת אירלסון. האוזן צריכה להיות פתוחה. הרושם המוחלט כאן היה של עצם העניין אין כמעט חילוקי-דעות, וכיצד אפשר לאמר שהאוזן אטומה.

אני חושש מאד שעכירת דעת הציבור תהיה בדיון הגדול בכנסת. אני חושש מאד לעכירת דעת הציבור שיכולה להביא ואף הביאה כבר לאותה כתבה בעתון דציני שחברת-הכנסת אירלסון התייחסה אליו. אני חושש מאד מדברים שכאלה.

אינני יכול לקבל את הצעתו של חבר-הכנסת בן-אהרן שציע לחבר-הכנסת לורנץ לוותר על חסינותו. היה כבר איזה משפט במדינה שלא היה כל-כך פשוט ולא כל-כך קל, ואנחנו יודעים שאי-אפשר לדעת מה ייצא משפטנים. ואם חבר-הכנסת בן-אהרן מתכוון לא לעשות אפנה ואפנה בחסינות, אין הוא יכול להתחיל בזאת מן העתיד, אלא כבר מהיום. אני חושב שהסרת החסינות תפריע בהחלט לחבר-הכנסת לורנץ. יש כאן עניין סובייקטיבי - אינני אוטר אובייקטיבי. אינני בא להאשים מישהו, אבל עניין סובייקטיבי מוכרח להווצר והוא נוצר. שמענו כבר שבעתונים נוצר דבר כזה, אצל זה שיש נגדו כביכול התביעה וגם כאן שמענו את זה. הדבר הזה יפריע לחבר-הכנסת לורנץ בפעולתו כחבר-כנסת. אטום, יהיה לו זמן לבוא לכנסת ולנאום. אבל למרות הכל הוא יעמוד במצב כזה שיקשה עליו להגן על דברים שאינם כל-כך פופולאריים.

בטיכום דברי, לאחר ששמענו כי אין כאן אלא עבירות טכניות גרידא, גם אני אינני רואה כל דרך אחרת מאשר הפניה ליועץ המשפטי שיוותר על תביעתו. והנני פונה אליו בבקשה זו.

י. רפאל:

אינני רוצה לחזור על דברים שנאמרו כבר. אני רוצה לעמוד על בקודה הדשה. מאחר שכולם משוכנעים שלא היתה כאן עבירה בזדון, לפי מה ששמעתי מכל החברים, והאשמה היא על עבירה טכנית מתוך חוסר ידיעת החוק, ומאחר שהעניין הזה נולד באווירה הקיימת היום - כי בקשה לביטול חסינותו של חבר-כנסת איננה בה טעם רע בדרך-כלל, זו אינה פגיעה; יש צורך לבודד איזה עניין והחסינות מפריעה לבידוד ועל-כן מבקשים להסירה לצורך העניין המסוים הזה. אך הדברים אפורים בתנאים נורמליים. אך כיום הדברים נתפרסמו בצורה כזאת, שאם וועדת-הכנסת תחליט להסיר את חסינותו של חבר-הכנסת לורנץ, יתפרש הדבר כמתן גושפנקא של ועדת-הכנסת לאשמתו של חבר-הכנסת הנדון.

דבר שני שעלי לעמוד עליו. בפגעי מאד מדברים שהופיעו בעתונים - אמנם לא שמעתיים כאן - וכאילו נמסרו בשמו של חבר-הכנסת לורנץ, שהוא מאשים את היועץ המשפטי, כי יש כאן גישה פוליטית. וכשם שאנו חייבים לשמור על כבוד הכנסת וחברי-הכנסת, לא פחות מזה אנו חייבים לשמור על כבודו של היועץ המשפטי. זהו מוסד חשוב במדינה. לכן, אני מציע שחבר הכנסת לורנץ שהדברים שנמסרו בשמו אינם סובייקטים, שהוא אינו חושב במישהו, ביועץ המשפטי שהתביעה הוגשה מטעמים פוליטיים. זה צריך להיות שלב ראשון. אחרי זה יש מקום לזה שהיועץ המשפטי יבטל את פנייתו לוועדת-הכנסת. בזה הנני מצטרף לבקשתיהם של חברי-הכנסת נורוק וסטופ, אשר הפנו את בקשתם ליועץ המשפטי, שיסיר את תביעתו.

בקשתו של היועץ המשפטי להסיר חסינותו של חבר הכנסת ש. לורנץ

ע. סימון:

מדברי הטברתו של יו"ר הוועדה הבינתי שהסרת החסינות אינה מרשיעה ואינה מצדיקה. על-כן איני מבינה כלל את כל הדעש אשר קם כאן. יחד עם זאת אינני מבטלת את דעתי, שהחסינות לא באה כדי לחפות על פשעים שונים.

הנני אחת מאלה אשר התנגדו לחסינות. אמרתי כבר שחבר-כנסת אינו שונה מכל אדם, ואינני מקבלת את הגישה שבלי חסינות אין פרלמנטריזם.

המקרה שאנו דנים בו היום צריך לשמש אזהרה: חבר-כנסת חייב להיות נקי מכל פגם, ובמקרה שאינו כזה, הריהו ככל אורח במדינה.

אני מתנגדת בכל תוקף לתסנונים שהושמעו כאן לחבר-הכנסת לורנץ שיסיר בעצמו את חסינותו. לשם-כך קיימת ועדת-הכנסת והיא היא שחייבת להחליט.

טוענים כאן שהעבירה היא טכנית בלבד, וחבר הכנסת רפאל טוען שכולם מסקימים שהיה כאן מקרה של אי-ידיעת החוק. אילו היה בידי צ"ק של 3000 דולר לא הייתי מחזיקה בו אפילו שעה אחת, אלא הייתי מזרימה אותו לאפקים פרודוקטיביים.

אשר לעתונות - בין כך ובין כך, העתונות תכתוב את אשר תכתוב, אם נחליט להסיר את החסינות ואם נחליט שלא להסירה.

ע. איכילוב:

דבריו של חבר-הכנסת בן-אהרן קלעו גם לדעתי. אך בכל זאת אוסיף כמה מלים. אתמול שוחחתי עם חבר-הכנסת לורנץ מכיון שגם אני ראיתי את הפתרון הטוב ביותר בבקשתו של חבר-הכנסת לורנץ שחסינותו תוסר ממנו. אבל, כבר אמר כאן חבר-הכנסת כהנא, אל תדון את חברך עד אשר תגיע למקומו. ייתכן שהשיקולים האישיים שלו טובעים ממנו להלחם על זכותו. משום-כך אני גם חייב להניח את חבר הכנסת לורנץ. ואני חוזר כאן על דבריו של חבר-הכנסת בן-אהרן: הנושא אינו מצדיק את עצמו.

אילו לא נתפרסמו הדברים בעתונים והדבר היה ידוע רק לחברי ועדת-הכנסת, והיועץ המשפטי היה בא אלינו ופנמק את בקשתו הייתי, לאור העובדות, מצביע בעד דחיית בקשתו של היועץ המשפטי. אבל כיום, מאחר שכל הרחוב מדבר בענין זה, כל העתונות כותבת ומנקודת מבטה של הכנסת נוצרו שיקולים שאין להם כל קשר לחבר-הכנסת לורנץ - וזוהי הנקודה המכבידה עלי - וייתכן שאם לא נחליט עתה, אלא נדחה את ההצבעה, תנתן לכל אחד מאתנו הזדמנות לעיין בדבר ולהצביע באופן אישי ולא סיעתי.

עלינו לקבוע, שאם נחליט להסיר את החסינות, יש לפנות למשרד המשפטים או למנהל בתי-המשפט בבקשה שהמשפט יוחס ככל האפשר, כדי שהדבר יתברר ויתפרסם בציבור, ויפסיק את השמועות והדיבורים מטביב לכנסת.

אני גם חוזר על הדברים שאמרו כאן, כי לאחד כל מה שנתברר לנו, זכותו של היועץ המשפטי לשקול מחדש את עמדתו. ואני מציע לו לעשות זאת.

ר. צברי:

בשמעו כאן דברים מפי הרב לויין והרב כהנא, שבאם תוסר חסינתו של חבר-הכנסת לורנץ יתפרש הדבר באיבוד, כאילו אמנם אשם הוא. ייתכן שהם צודקים אך ייתכן וייתכן שאינם צודקים. אך אינני חושבת שעלינו להתחשב במקרה כגון זה בפרט, בחבר-הכנסת הנדון, אלא בכנסת כולה. ייתכן שהנזק שייגרם לחבר-הכנסת לורנץ ולמפלגתו יהיה הרבה יותר קטן מן הנזק שייגרם לכנסת, אם נחליט שלא להסיר את חסינתו. אם כבר הובא דבר כזה, יש לבררו בפני בית-המשפט, ונכון עשה יו"ר הכנסת שהעביר את הבקשה באופן ישר לוועדת-הכנסת. לדעתי, צריך חבר-הכנסת לורנץ לבקש את הסרת חסינותו לשם בירור העניין.

ועדת-הכנסת

25.5.1954

בקשתו של היועץ המשפטי
להסיר חסינותו של חבר
הכנסת ש. לורנץ

עלי להעיר, כי כאשר אמרתי "אזנים אטומות"
בתכונתי לצד המשפטי של הענין, כי אין זה
מתפקידה של ועדת-הכנסת להטיק מסקנות משפטיות.

ב. אילסון:

הופנו בקשות לחבר-הכנסת לורנץ וליצעץ המשפטי.
על-כן, אני מציע שלא בחליט מייד, בקיים
ישיבה מחר בשעה 10.00 ואז בחליט.

היו"ר ד. בר-רב-האי:

ישיבה נועלה בשעה 12.30